

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษากครั้งต่อไป ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการประจำปี รายงานประจำปี รายงานที่จัดทำแยกเล่มที่เปิดเผยในเว็บไซต์ของบริษัท ข้อมูลสาระสำคัญโดยเปิดเผยรวมอยู่กับข้อมูลการดำเนินงานอื่นๆ ของบริษัท งบการเงินสำหรับปี 2558 จำนวน 259 บริษัท ทั้งนี้ไม่รวมหลักทรัพย์ที่จัดอยู่ในหมวดธุรกิจกองทุนรวม และกองทรัสต์ บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ รวมถึงผู้ศึกษาได้ทำการตัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ (Outliers) ออกไปเพื่อให้ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในการศึกษากครั้งนี้ได้ข้อมูลทางสถิติที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การศึกษากครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยของข้อมูล และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการทดสอบสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตาม 7 หัวข้อหลักของมาตรฐานสากลว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งการเปิดเผยในภาพรวมและจำแนกตาม 7 หัวข้อ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลประกอบการด้านการเงิน ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity) และอัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net profit margin) และตัวแปรควบคุม คือ อายุของกิจการ (AGE) และขนาดของกิจการ (SIZE)

ผลการศึกษากปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า จำนวนบรรทัดที่รายงานในรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของ

บริษัทจดทะเบียนในภาพรวมปี 2558 มีจำนวนบรรทัด ต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ยของข้อมูล และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 74 บรรทัด 821 บรรทัด 245.19 บรรทัด และ 106.74 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากหัวข้อแต่ละหัวข้อของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตาม ISO 26000 พบว่า เรื่องธรรมาภิบาลองค์กร การปฏิบัติด้านแรงงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก คิดเป็นจำนวนบรรทัดเฉลี่ย 89 บรรทัด 45 บรรทัด และ 43 บรรทัดตามลำดับ ส่วนเรื่องที่มีการเปิดเผยน้อยที่สุดคือ สิทธิมนุษยชน คิดเป็นจำนวนบรรทัดเฉลี่ยมีการเปิดเผยข้อมูลเพียง 9 บรรทัดเท่านั้น และพบว่าคะแนนที่ได้ตามแบบประเมินผลการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมปี 2558 มีคะแนนต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ยของข้อมูล และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 0 คะแนน 43 คะแนน 28.87 คะแนน และ 7.5464 ตามลำดับจากคะแนนเต็ม 43 คะแนน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าในภาพรวมการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการด้านการเงิน แต่พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนกำไรสุทธิ เมื่อพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละหัวข้อพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติที่เป็นธรรม และขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลประกอบการด้านการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลประกอบการด้านการเงินที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

5.2.1 การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

จากผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามร่างมาตรฐานสากลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนมีความต้องการในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหากแต่ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน บริษัทยังมีการเปิดเผยข้อมูลที่หลากหลาย ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงทำให้บริษัทจด

ทะเบียนส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า หัวข้อที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือหัวข้อธรรมาภิบาล ซึ่งเปิดเผยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ เป็นข้อมูลโดยทั่วไปของบริษัทที่บริษัทจำเป็นต้องเปิดเผยในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผย ทำให้หัวข้อธรรมาภิบาลมีการเปิดเผยมาก

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน

จากผลการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงิน พบว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการด้านการเงิน แต่พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตรากำไรสุทธิ สอดคล้องกับงานวิจัยวิรุฬห์ ลำภู (2558) ที่พบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างสินทรัพย์รวม (ขนาดของบริษัท) กับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

จากผลการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 5 การปฏิบัติที่เป็นธรรม (FAIR) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ กล่าวคือบริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิธา ชินประทีป (2558) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อการปฏิบัติที่เป็นธรรมกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ดังนั้นหากองค์กรเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องของการปฏิบัติที่เป็นธรรมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลภายนอก ย่อมส่งผลให้มุมมองที่บุคคลภายนอกมองมายังองค์กรเป็นไปในทิศทางบวก กิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรจะส่งผลให้ระดับชื่อเสียงขององค์กรเพิ่มขึ้น จะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้มาซึ่งรายได้และโอกาสในการทำกำไร จึงส่งผลประกอบการด้านการเงินขององค์กรเพิ่มมากขึ้นไปด้วย (Nikolai *et al.*, 1976)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

จากผลการศึกษการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่าพบว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 1 ธรรมชาติขององค์กร (GOV) และขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น กล่าวคือ บริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อธรรมชาติขององค์กรในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชญา กัลยาเรือน (2558) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อการกำกับดูแลกิจการกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และพบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับราคาหลักทรัพย์ แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มว่าราคาหลักทรัพย์จะมีมูลค่าสูงมากกว่าราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่มีขนาดเล็ก (เบญจวรรณ แซ่ลี, 2555) การศึกษาครั้งนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อที่ 4 สิ่งแวดล้อมกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม (เชิงลบ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brammer *et al.* (2006) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมกับผลตอบแทนหลักทรัพย์เป็นไปในทิศทางตรงข้าม (เชิงลบ) ทั้งนี้อาจเนื่องจากความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม เป็นประเด็นที่ต้องใช้จ่ายเงินและทรัพยากรในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก จึงถูกมองว่าเป็นค่าใช้จ่ายมากกว่าจะถือเป็นประโยชน์ แม้จะมีผลเชิงบวกในระยะยาว แต่อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัววัดความสามารถในการทำกำไรในระยะสั้นของบริษัท (Fiori *et al.*, 2009)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ

จากผลการศึกษการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net profit margin) พบว่าพบว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อที่ 2 การเคารพสิทธิมนุษยชน (HMRTH) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ กล่าวคือ บริษัทที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในหัวข้อการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราส่วนกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อลิสา ประมวลเจริญกิจ (2560) ที่ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประกอบการทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ McWilliams and Siegel (2000) ได้สรุปว่า บริษัทที่ลงทุนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงจะได้ผลตอบแทนกำไรสูง บริษัทที่ลงทุนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมต่ำจะได้ผลตอบแทนกำไรต่ำ

5.3 ข้อจำกัด

5.3.1 การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลเพียง 1 ปี อาจทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินไม่ชัดเจน

5.3.2 ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินอาจมีผลมาจากปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา เช่น โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงควรนำมาพิจารณาด้วย

5.3.3 การศึกษาครั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจมีค่าต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ไม่มากนัก

5.4 ข้อค้นพบ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

5.4.1 ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติที่เป็นธรรม และขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลประกอบการด้านการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมหัวข้อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลประกอบการด้านการเงิน

5.4.2 บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยหัวข้อที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือหัวข้อธรรมาภิบาล ซึ่งเปิดเผยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ เป็นข้อมูลโดยทั่วไปของบริษัทที่บริษัทจำเป็นต้องเปิดเผยในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. บริษัทจดทะเบียนและบริษัทที่กำลังจะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลประกอบการด้านการเงินของกลุ่มบริษัทที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนี้มาใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นแสดงการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมเป็นหลัก เนื่องจากการเปิดเผยดังกล่าวส่งผลดีต่อผลประกอบการด้านการเงิน

2. นักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้ใช้งบทั่วไป ไม่ควรใช้เพียงข้อมูลเชิงปริมาณในงบการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนด้วย เช่น การนำข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยเฉพาะด้านธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลประกอบการด้านการเงิน นั่นคือยังมีการเปิดเผยมาก ยิ่งส่งผลดีต่อผลประกอบการด้านการเงิน รวมถึงข้อมูลปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลประกอบการด้านการเงิน เช่น ขนาดของบริษัท มาใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วย

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษากับกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อาจได้ผลการศึกษาที่ต่างออกไปจากการศึกษาครั้งนี้

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาอาจใช้เกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอื่น เช่น Global Reporting Initiative Indicator (GRI) แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น